گۆتاری
هاوپەیمانیی
نیشتمانی

گۆتاری
هاوپەیمانیی نیشتمانی

٢٠١٨

هەرێمی کوردستانی عیراق / سلێمانی
گوتاری هاوپەیمانیی نیشتمانی
ساڵی چاپ: ٢٠١٨
چاپخانە:
تیراژ: ٥٠٠٠

www.hawpaimany.com
Hawpaimani
hawpaimani2018@gmail.com
07700503133

گوتاری
هاوپەیمانیی نیشتمانی

پێشەکی

هاوپەیمانیی وەك بزافێکی کۆمەڵایەتیی مەدەنیی نوێ لە گۆڕەپانی سیاسیی کوردستاندا، هاتوینەتە مەیدان بۆ خزمەتکردن بە خەڵك و گواستنەوەی ئەم قۆناغە مەترسیدارە لە دەسەڵاتی حزبییەوە بۆ قۆناغێکی نوێ لە حوکمڕانییەکی باش، دروست، سەقامگیر و خۆشگوزەران.

بەڵگەنەویستە خەڵك دەپرسن:

- پەیامی هاوپەیمانیی چییە؟
- هاوپەیمانیی خاوەنی چ جۆرە گوتارێکە؟
- هاوپەیمانیی چۆن مامەڵە لەگەڵ دەوروبەری دەکات؟
- هاوپەیمانیی بۆ هاتووەتە مەیدان؟
- ئایدۆلۆژیای ئەم بزافە چییە؟

ئەمانــە و چەندیــن پرســیاری تــر لــە مێشــکی هاووڵاتیانــدا کۆبوونەتــەوەو پێویســتیان بــە وەڵامدانەوەیەکــی لۆژیکــی و واقیعییە. ئــەوەی لێــرەدا گرنگــە ئەوەیــە کــە هاودیــدان، پێــش ئــەوەی خەڵــك پرســیاریان لــێ بــکات، وەڵامــەکان بکەنــە گوتــاری ئــەم بزافــە نوێیــە و لەگــەڵ دەوربــەر بــەم گوتــارە پێناســی هاوپەیمانیــی بکــەن، بــۆ ئــەوەی لــە دوودڵــی و دڵەڕاوکــێ و بەدگومانــی ڕزگاریان بکــەن و خەڵــك خۆیــان بــە خاوەنــی هاوپەیمانیــی بزانــن و ببنــە بەشــێك لــە بزافەکــە، ئەوانیــش وەك هاودیــدان دەســت بــە جوڵــە و چالاکــی بکــەن بــۆ پشــتیوانیکردن و کارکــردن لــە ڕیزەکانــی هاوپەیمانییــدا. گوتــاری هاوپەیمانیــی ئــەو دیــد و بیربۆچوونەیــە، کــە ئێمــە دەمانەوێــت بــە هۆیــەوە لەگــەڵ دەوربــەر بدوێیــن، ئــەو پەیامەیــە کــە بــە جەمــاوەری دەگەیێنیــن، ئــەو بیربۆچوونانەیــە کــە دەمانەویــت ببێتــە پێناســەی هاوپەیمانیــی، ئــەو خاڵــە جیاوازنەیــە کــە هاوپەیمانیــی لــە ڕەوت و پارتــە سیاســییەکانی تــر جیادەکاتەوە. گوتــاری هاوپەیمانیــی چوارچێوەیەکــی کۆنکرێتــی نییــە، بەڵکــو بــەردەوام لــە تازەبوونــەوە و گۆرانکاریدایــە، ئــەوەش بەپێــی هەلومەرجــی سیاســی و بارودۆخــی کوردســتان. ئەمــە دەســتپێکی گوتــاری هاوپەیمانییــەو لــە داهاتــوودا بەرفراوانتــر دەبێــت، هەروەها پێویســتی هەنووکەیــی ئێســتا ئەوەیــە، ئــەم گوتــارە ببێتــە نەریــت و کەلتــوور و تەنهــا بــە زارەکــی بــاس نەکرێــت، بەڵکــو لــە واقیعــی کردەیــی هاودیدانــدا ڕەنــگ بداتــەوە، چونکــە خەڵــك هاوپەیمانیــی لــە ڕەوشــت و ئــاکاری هاودیدانــەوە دەبینێــت و ڕوون و ئاشــکرایە هەمیشــە پەیامــە کردەییــەکان کاریگەرتــرن لــە گوتــار و نووســین.

هیوادارین ئەم گوتارە ببێتە ئاکاری ڕۆژانەی خودی هاودیدان لەگەڵ دەوربەر بە گشتی و لەگەڵ ئەو کەسانەی بیروڕایان لەگەڵمان جیاوازە بە تایبەتی.

دەروازە

هاوپەیمانیی: مەبەست لێی یەکخستنی هێزو تواناکان و ڕێکخستنی ئاڕاستەکانە بێ گوێدانە پاشخانی سیاسی و ئایدیۆلۆجی و ئایینی بۆ بەدیهێنانی ئامانجێکی دیاریکراو، واتە هاوپەیمانیی قەوارەیەکی بێ ئایدۆلۆژیایە، بزافیکی کۆمەڵایەتی سیاسیی مەدەنیە، کاردەکەین بۆ کۆکردنەوەی ئەو کەسایەتییانەی دەیانەوێت پرۆسەی بونیادنانەوەی هەرێمی کوردستان بەئەنجام بگەینن، لە ڕێگەی دروستکردنی چەترێکی سیاسی یان بەرە یان هاوپەیمانییەتییەکی بنکە فراوان و میکانیزمەکانی ئەم هاوپەیمانییەتیە لە قۆناغێکەوە بۆقۆناغێکیتر دەگۆڕێت بۆ نمونە یەك لیستی، ڕێککەوتنی سیاسی، یەك فراکسیۆنی، واتە حزب وەك خودی خۆی ئامانج نیە بەڵکو میکانیزمێکە و سودی لێوەردەگرین لە پێناو بەدیهێنانی ئامانجێکی پیرۆز، کەواتە بوونی هاوپەیمانیی وەك قەوارەیەکی سیاسی ئامانج نیە بەڵکو میکانیزمەو دەمانەوێت بیکەینە هەوێنی کۆکردنەوەی ئەو کەسایەتیانەی دەیانەوێت پرۆسەی بونیادنانەوەی کوردستان بەئەنجام بگەیەنن.

نیشـــتمانی: مەبەســـت لێـــی كۆبوونـــەوەی هاودیدانـــە لەســـەر كۆمەڵێـك چەمكـی نیشـتمانی كـە گرنگترینیـان بەسـەنتەر كردنـی مرۆڤـــە كـــە هەمووجموجـــوڵ و چالاكییەكمـــان لەســـەر بنەمـــای بەســـەنتەكردنی مـــرۆڤ بێـــت، بـــێ گەڕانـــەوە بـــۆ ئایدۆلۆژیـــا و مەزهـــەب و پاشـــخانی سیاســـی، دەبێـــت مامەڵـــە لەســـەر بنەمـــای هاووڵاتـــی بـــوون بكرێـــت نـــەك حـــزب و ئایدۆلۆژیـــا و نەتـــەوە، دەبێـت هـەوڵ بدەیـن مـرۆڤ بـوون بكەینـە پێـوەر بـۆ چۆنیەتـی مامەڵـە كـردن و رێـز لـە شـكۆی مرۆڤـە كان بگرین،ئەوەی ئێسـتا دەگوزەرێـــت لەهەرێمـــی كوردســـتان ســـەبارەت بـــە تێكشـــكاندنی كەسـایەتییە سیاسـی و ئایینـی و رۆشـنبیرییەكان و تەشـهیركردن بـە كەسـەكان لەسـەر بیـروڕای سیاسـی و جیـاوازی بیروبۆچـون دوورە لـە ئـاكارو بەرنامـەی ئێمـە.

یەكـــەم: هاوپەیمانیـــی كارە نـــەك كاردانـــەوە، پرۆژەیـــە نـــەك ســـڕینەوەی بەرانبـــەر

هاوپەیمانیـــی بـــە تەنهـــا بزووتنەوەیەكـــی سیاســـی نییـــە، بەڵكـــو هـــاوكات بزووتنەوەیەكـــی كۆمەڵایەتـــی و مەدەنیشـــە، بەرهەمـــی خوێندنەوەیەكـی نوێـی سیاسـی و فكرییـە بـۆ پێداویسـتییەكانی كۆمەڵگـە، سـەرچاوەكەی كارو پرۆژەیەكـی نوێیـە، نـەك كاردانـەوە. هاوپەیمانیـــی وەك پێداویســـتییەكی واقیعـــی و بابەتـــی نێـــوكاری سیاسـی سـەریهەڵداوە و وەك بەشـێك لـەو پێداویسـتیانە دەیەوێـت

سنوورەکانی ئایدیۆلۆژیا و گرفتی خێڵ و ناوچەگەریتی و گرێی ناکۆکییە مێژوییەکان تێپەڕێنێت. هاوپەیمانیی پێش ئەوەی قەوارەیەکی سیاسی یان هەڵبژاردن بێت، دیدێکی نوێی فیکری سیاسییە لەپێناو بەدیهێنانی کەلتوور و نەریتێکی تازە لە کاری سیاسیدا. هاوپەیمانیی کاردانەوەی شەخسی، یان سیاسی، یاخود ناوچەگەری نییە بەرانبەر هیچ هێز و کەس و لایەن و ئایدۆلۆژیایەك، بەڵکو پرۆژەیەکی پێکەوەبوون و بەیەکەوەبوونە بۆ ئامانجێکی دیاریکراو، لەگەڵ بوونی جیاوازیی بیربۆچوون و پاشخانی سیاسی. ئەم کاروانە لە ئەنجامی کارو پرۆژەیەك سەریهەڵداوە، نەك کاردانەوە بەرانبەر بە کەس و کەسایەتێك. بۆیە ئەرکی هاودیدانی هاوپەیمانییە هەڵوێست، نووسین، گوتار، جوڵەو چالاکییەکانیان سیمای کاردانەوەی پێوە دیارنەبێت و بەردەوام هەوڵبدەین کار و چالاکییەکانیان لەسەر بنەمای پلان و بەرنامەڕێژی بێت بۆ بنیاتنانەوە، نەك هەڵچوون و کاردانەوەی هەڵوێست و گوتاری دەوروبەرەکانمان. ئەرکی هاودیدانە گوتار، نووسین، هەڵویستو جوڵانەوەیان بە ئاڕاستەی خۆشەویستی، برایەتی، یەکڕیزی و زمانی بنیاتنان بێت، نەك ڕووخاندنی بەرانبەر و سڕینەوەی و بڵاوکردنەوەی ڕق و کینە و ناکۆکی. ئێمە ڕەخنە دەگرین لەگەڵ ڕێزگرتندا، پێشبرکێ دەکەین و ناکۆکی دروست ناکەین، جیاوازی بیروڕامان دەبێت، بەڵام کارناکەین بۆ سڕینەوەی بەرانبەرکانمان، وەڵامی ڕەخنە و هێرشەکان دەدەینەوە، بەڵام بێ دەمارگیری و ڕق و کینە دروستکردن.

دووەم: لــە ڕێزگرتــن لــە جیاوازییەکانــەوە بــۆ گۆڕینــی جیــاوازی بیــروڕا بــە ســەرچاوەی وزە

هاوپەیمانیـی نـەك بـە تەنهـا ڕێـز لـە جیاوازییـەکان دەگرێـت، بەڵکـو لـە ڕێـگای مامەڵەیەکـی دروسـتەوە جیاوازییـەکان دەگۆڕێت بـۆ سـەرچاوەی وزە و چالاکـی و گوزارشـتێکی ڕاسـتەقینە لـە دەوڵەمەندبوونێکـی کەلتـووری و شارسـتانی. هەموومـان بـە تێکـرای جیاوازییەکانمانـەوە بـە یـەك ئاڕاسـتە بـەرەو ئامانجـەکان دەڕۆیـن، بـە شـێوەیەکی دروسـت جیاوازییـەکان بەڕێـوە دەبەیـن. لـە هەمـان کاتـدا ڕێـز لـە تایبەتمەندییەکانـی تاکـەکان دەگریـن و هەمـوو هاودیدێـك ئـازادە چـۆن بیردەکاتـەوە و چـۆن بیرباوەڕ و ژیانـی تایبەتـی خـۆی پیادە دەکات. ئێمـە سـنووری ئـەو گوتـارە تێدەپەڕێنیـن کـە دەڵێـت، جیاوازییـەکان قەبـوڵ دەکەیـن، چونکـە قەبوڵکردنـی جیـاوازی بەخشـیش نییـە بدرێتـە بەرانبـەر، بەڵکـو ڕێزگرتنـی ئەرکـە و سـوودبینین لـە جیاوازییـەکان دانایـی و واقیعبینیـە، بەڕێوەبردنێکـی باشـی جیاوازییـەکان دەبێتە سـەرچاوەی وزە و هێـز بـۆ کۆمەڵگـە بـە گشـتی و هاوپەیمانیـی بەتایبەتـی.

سێیەم: ژن لە سەرچاوەی بڕیاردا

بـەو پێیـەی هاوپەیمانیـی دیدێکـی سیاسـی و کۆمەڵایەتیـی نوێیـە و خـۆی بـە بەشـێك لـە بزافـی پێشـکەوتنی کۆمەڵایەتـی دەزانێـت و ناوەندێکـی سیاسـییە بـۆ پیگەیاندنـی ژنـی سـەرکردە، بۆیـە

کاردەکات بۆ ئـەوەی ژن لـە ناوەنـدی بڕیـاردا بێت، لە سـەرچاوەی نەخشـــەدانان و پلانسـازیدا کاربـــکات. ژن لـــە هاوپەیمانییـــدا پێشـــەنگی جوڵـە و چالاکـی دەبێـت و هەوڵدەدەیـن کۆتایـی بـەو ڕێگرییـە کۆمەڵایەتـی و نەریتیانـە بهێنیـن، کـە لاوازکاری ڕۆڵـی ژنـە لـە کاری سیاسـیدا و بـواری پێویسـتیان نەهێشـتۆتەوە بـۆ بەشـداریکردنی ژن لـە کاری سیاسـی و حکومـی و ڕێکخراوەییـدا. هاوپەیمانیـی بـوار دەرەخسـێنێت بـۆ بەسـەرکردەبوونی ژن، نـەك پۆسـتیان بدرێتـی بـۆ نمایشـکردن و دیکـۆری سیاسـی. ئێمـە نەریتێکـی سیاسـی تـازە دادەهێنیـن، کـە ژن متمانـە بـە خـۆی بـکات و خەڵکیـش باوەڕیـان بـە تواناکانـی ژن هەبێـت. سـەرەتای ئـەم هەنـگاوەش بـەوە دەبێـت سیسـتەمی کۆتـا تێپەڕێنیـن و کاربکەیـن بـۆ: گەشـەپێدان و فراوانکردنـی ڕۆڵ و بەشـداریکردنی ژنـان لـە بەرپرسـیارییەتی سیاسـی، ئابـووری، پەرلەمانـی و بەڕێوبردنـدا، جیاکارینەکـردن لەسـەر بنەمـای ڕەگـەز لـە مـاف و ئـەرك و بەرپرسـیارێتیدا، ڕەخسـاندنی هەلـی یەکسـان بـۆ هـەردوو ڕەگـەز و گێڕانـەوەی شـکۆمەندیی ژن لەنیـو کۆمەڵگـەدا، وەك تاکێکـی کاریگـەر و بەهێـز و خـاوەن پێگـە لـە پرۆسـەی بونیادنانی تـاك و کۆمەڵگـە و دەسـەڵاتدا .

چوارەم: بە سەنتەرکردنی مرۆڤ

پاراسـتنی مـاف و شـکۆمەندیی مـرۆڤ بنەمـای سـەرەکی بونیادنانی کۆمەڵگـەی پێشـکەوتوو و دەوڵەتـی مۆدێرنـە، مەرجێکـی هـەرە

سـەرەکی بەدیهێنانـی پێشـکەوتنی کۆمەڵایەتـی و گەشـەپێدانی سـەرجەم بـوارە جیاوازەکانـی ژیانـە. بۆیـە پێویسـتە مرۆڤبـوون بـە سـەنتەری هەمـوو کار، چالاکـی، ئایدیـا و بەهایـەك دابنرێـت و دوا ئامانجـی هەمـوو کار و پرۆژەیەکـی سیاسـی و کۆمەڵایەتـی و ئابـووری خزمەتکردنـی مـرۆڤ بێـت، بـە هەمـوو جیاوازییەکـی ئاییـن، زمـان، نەتـەوە، ڕەنـگ و کەلتـوورەوە. لـە تێروانینـی هاوپەیمانییـدا ئاییـن، خـاك، نیشـتمان و نەتـەوە لەپێنـاو شـکۆی مـرۆڤ و خزمەتکردنـی مرۆڤـدان وەك تـاك، نـەك بەپێچەوانـەوە. ئەرکـی ئێمەیـە کاربکەیـن بـۆ ڕاسـتکردنەوەی چەمـك و هـزری قوربانیدانـی مـرۆڤ بـۆ ئاییـن، نیشـتمان، خـاك، نەتـەوە و پـارت، بـۆ ڕۆڵـی ئاییـن، نیشـتمان، خـاك، نەتـەوە و پـارت لـە بـەرز ڕاگرتنـی شـکۆی مرۆڤـەکان. لـە دیـدی هاوپەیمانییـدا شـکۆی مـرۆڤ، چ وەك تـاك و چ وەك گرووپـی کۆمەڵایەتـی، بەهایەکـی بـاڵای مرۆییـە و وابەسـتەیە بـە بوونـی مرۆڤەکانـەوە، نـەك مافێکی بەخشـراو بێـت لـە دەرەوەی خۆیانـەوە پێیـان درابێـت یـان پێیـان بدرێـت، هـەر یاسـا و ڕێنماییـەك دەربچێـت و ببێتـە هۆی شـکاندن و لەکەدارکردنـی ئـەو شـکۆیە شـەرعیەتی کارپێکردنـی نابێـت. بروامـان وایـە کـە چەمکەکانـی ڕەگـەز، ئاییـن، مەزهـەب، نەتـەوە، زمـان، ڕەنـگ، پاشـخانی سیاسـی، شـوێنی جوگرافـی و بنەڕەتـی مێژوویـی نەکرێنـە هـۆکاری جیـاکاری و چینایەتـی و جیاوازیخسـتنە نێـو مرۆڤەکانـەوە. بـڕوای تەواومـان هەیـە کـە شـکۆ و ڕێـز و خزمەتکردنـی تـاك و کۆمەڵگـە پێوەرن بـۆ ڕەوایەتی) مەشـروعیەت (و یاسـایی بوونـی هـەر کارو جوڵانەوەیـەك، بەپێچەوانـەوە هەر کار

و جوڵانەوەیـەك ببێتـە هـۆی لەكەرداركردنـی كەرامەتـی مرۆڤـەكان، بەهـای یاسـایی و ڕەوایەتیـی كاركـردن لەدەسـت دەدات. بۆیـە پاراسـتنی شـكۆی مـرۆڤ بـە پێـوەری سـەرەكی دادەنرێـت بـۆ هەمـوو مامەڵەیەكـی سیاسـی، یاسـایی، دادوەری و ئابـووری و سـوكایەتیكردن بـە مـرۆڤ و پێشـێلكردنی مافەكانـی بـە هـەر پاسـاو و بیانویـەك بێـت ڕەواو یاسـایی نییـە.

پێنجەم: بەحزبی نەكردنی پەیوەندییە كۆمەڵایەتیەكان

مـرۆڤ لـە بنەرەتـدا بوونەوەرێكـی كۆمەڵایەتیـە و ناتوانێـت بـە تەنهـا بـژی. هەربۆیـە پەیوەندییـە كۆمەڵایەتییـەكان وەك پێویسـتیەكی مرۆڤانـە سـەریهەڵداوە. هاوپەیمانیـی بـاوەری بـە گەشـەپێدانی پەیوەندییـە كۆمەڵایەتیـەكان هەیـە، وەك ڕێگایـەك بۆ بووژانـەوەی بەهـا كۆمەڵایەتیـەكان و كاردەكات لەپێنـاو بووژاندنـەوە و پەرەپێدانـی ئـەو كار و مەراسـیم و بۆنانـەی گیانـی خۆبەخشـی، هـاوكاری، پێكـەوە كاركـردن و فـەزای هـەرەوەزی فـراوان دەكـەن، لـە بەرامبـەردا كەمكردنـەوە و سـنووورداركردنی ئـەو میكانیزمانـەی تاكـەكان لـە كۆمەڵگـەدا بـەرەو پەراوێزكەوتـن دەبـەن و توشـی نامۆییـان دەكـەن. لـەو پێناوەشـدا بڕوامـان بـەوە نییـە ئۆرگانـی تایبـەت بـە كاروبـاری كۆمەڵایەتـی هەبێـت، بەڵكـو دەبێـت لـە ئاسـتی حـزب و ڕەوتـە سیاسـییەكاندا بـە شـێوەیەكی گشـتی كار بكرێـت بـۆ گەشـەپێدانی فەرهەنـگ و پەیوەندییـە كۆمەڵایەتیەكان، بەهێزكـردن و فراوانكردنـی ئـەو پەیوەندییـە كۆمەڵایەتیانـەی بـە

شـێوەکی گشـتی هەن و تایبـەت نەکردنی پەیوەندییـە کۆمەڵاتیەکان بـە ئەندامانـی نێوخـۆی حـزب و ڕەوتیکـی سیاسـیی دیاریکـراو و بەحزبـی نەکردنـی پەیوەندییـە کۆمەڵایەتیـەکان و تیکـەڵ نەکردنـی ئایدۆلۆژیـا بـە پەیوەندییـە کۆمەڵایەتیـەکان. هاوپەیمانیـی بـروای وایــە، نابێــت دابڕانــی پەیوەندییــە کۆمەڵایەتیــەکان بــە هــۆی جیاوازیـی بیـروڕا و ئایدۆلۆژیـا و بیروبـاوەڕەوە ڕووبـدات، بڕوامـان وایــە نابێــت پەیوەندیــی کۆمەڵایەتــی فروانــی نێــو کۆمەڵگــە بگۆڕدرێـت بــە پەیوەندییەکـی کۆمەڵایەتـی تەسـکی نێوخـۆی حـزب.

شەشەم: ئازادکردنی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی

بوونـی ڕێکخراوەکانـی کۆمەڵگەی مەدەنی و سـەربەخۆبوونیان لە کار و چالاکیـدا یەکێکـە لـە بنەما گرنگەکانـی کۆمەڵگە پێشـکەوتووەکان، لــە دیــدی هاوپەیمانییــدا نابێــت ڕێکخراوەکانــی کۆمەڵگــەی مەدەنـی بکرێنـە پاشـکۆی حزبـەکان و دەبێـت حکومـەت بودجـە بــۆ پرۆژەکانیــان دابیــن بــکات، چالاکــی و کاروبــاری ڕێکخــراوە مەدەنـی و پیشـەییەکان پەیوەسـت نەبێـت بـە دەزگا ئەمنییەکانەوە. بــۆ بەنیشـتمانیکردنی سـەندیکا و ڕێکخـراوە پیشـەییەکانیش بـە شـێوەیەکی گشـتی، ناکریـت حـزب و پارتـەکان ئـۆرگان یـان بەشـی تایبـەت بـە ڕێکخراوەکانـی کۆمەڵگـەی مەدەنیـان هەبێـت. ئێمـە

کاردەکەین بۆ پشتیوانیکردن لەو ڕێکخراوانە و پەرەپیدانی هۆشیاری و چالاکیی مەدەنیان، نەك پەیوست بکرێن بە هاوپەیمانییەوە. کاردەکەین بۆ کاراکردنی بەها دیموکراسییەکان لەنێو ئەو ڕێکخراونەدا، بە تایبەتی سیستەمی هەڵبژاردن و ئاڵوگۆڕی دەسەڵاتەکان. هەنگاو هەڵدەگرین بۆ کۆتایهێنان بە دابەشکردنی سەندیکا و ڕێکخراوە پیشەییەکان لەسەر بنەمای پشکی حزبی و سنووردانان بۆ کۆنترۆڵکردنی ڕێکخراوەکان و ئاڕاستەکردنیان .

حەوتەم : بە نیشتمانیکردنی میدیا

میدیا، لە ڕووی کاریگەری و ئاڕاستەکردنی هۆشیاری و ڕۆشبیریو پەروەردەیی تاك و کۆمەڵگەوە، دەسەڵاتی یەکەمە و کاریگەریی ڕاستەوخۆی بەسەر تاکەکانەوەیە. دوورخستنەوەی مێدیا لە هەژموونی حزبی و ئایدیۆلۆژی و کارکردنی بە پێوەرە پیشەییەکان یەکێك دەبێت لە ئەرکە گرنگەکانی هاوپەیمانیی، ئەمە جگە لەوەی هاوپەیمانیی بایەخدەدات بە پێکهێنانی مێدیایەك، کە گوتاری خۆی لەسەر بنچینەیەکی نیشتیمانی دابڕێژێت و کاردەکات بۆ سنوردارنەکردنی ئەرکی ڕاگەیاندن لە کاری چاودێریدا. پێویستە لە کاری میدیاییدا ئازادی تەواو هەبێت و مێدیاکار بتوانێت دەستی بگات بە سەرچاوەکانی زانیاری، هەروەها جەخت لەسەر ئازادیی تەواوی کاری میدیایی دەکەینەوە و خۆمان بەدوور دەگرین لە دەستوەردان

لـه كاروبـاری میدیـاكاران و پشـتیوانی دەكەیـن لـە فراوانكردنـی پانتایـی ئـازادی لـە كار و چالاكیانـدا، تـا بتوانـن پـەرە بـە كاری پیشـەیی خۆیـان بـدەن و داهێنـان و بەرهەمـی نـوێ پێشـكەش بكـەن، یەكـەم هەنـگاوی ئـەم دیـدەش بـەوە دەبێـت كـە میدیـا لـە قۆرخكاریـی حزبـی و حكومـی ڕزگار بكرێـت و هەنـگاو بنرێـت بـۆ بەنیشـتمانیكردنی تـۆرە میدیاییـەكان بـە شـێوەیەكی گشـتی و تێپەڕاندنـی ئـەو كولتـوورەی حكومـەت و پـارت خاوەنـی ڕاگەیاندنی تایبـەت بـە خۆیـان بـن و پشـتیوانیكردنی میدیـای ئـازاد بـە شـێوەیەكی گشـتی. بەڵگەنەویسـتە ئـەم هەنـگاوە دەبێتـە هـۆی دوورخسـتنەوەی میدیـا لـە ناكۆكییـە سیاسـی و ئایدیۆلۆژییـەكان، بـە شـێوەیەك كـە میدیـا ببێتـە بەشـێك لـە چارەسـەر، نـەك سـەرچاوەی كێشـەكان و زمانحاڵـی لایەنـە ناكۆكـەكان و بەشـداری بـكات لـە كەرتكردنـی كۆمەڵگـەدا. لـە كۆتاییـدا میدیـا كارێكـی پیشـەیی و ئەخلاقیـە، پێویسـتە پیشـەوەرانی خـۆی بەڕێوەبەرایەتی و ئاراسـتەكاری بـن و هیـچ مەرجەعێكـی سیاسـی یـان ئایینـی كۆنترۆڵـی نـەكات.

هەشتەم: لە ناکۆکییەوە بۆ ململانێی سیاسی

سیستەمی پێکهێنانی پارت و ڕەوتی سیاسی و شێوازی بەڕێوبردنی حزبی سیاسی کاریگەریی ڕاستەوخۆی دەبێت لەسەر سیستەم و شێوەی بەڕێوبردنی کوردستان. هاوپەیمانیی کاردەکات بۆ ڕێکخستنەوەی سیستەمی حزبی بە شێوەیەك کە کۆتایی بە ناکۆکییە ئایدۆلۆژیو ناوچەیی و مێژووییەکان بهێنێت، ئەمەش لەپێناو دروستکردنی ململانێیەکی سیاسی دروستدا، لە ڕێگەی داهێنانی کەلتوورێکی نوێی کاری سیاسییەوە، کە بریتییە لە پەیڕەوکردنی سیستەمی حزبیی
سنووردار، لەپیناو ڕێگرتن لە بەحزبیکردنی کۆمەلگەدا، کە پشت بە سنوورداکردنی ژمارەی ئەندامانی حزب و دیاریکردنی ڕێژەی بنکەو بارەگا حزبیەکان دەبەستێت و گۆڕینی ئاڕاستەی پارتە سیاسییەکان لە ناکۆکیی ئایدۆلۆژییەوە بۆ ململانێی سیاسی و خزمەتگوزاری، دامەزراندنی پارت و گرووپ و دەستەی سیاسیش لەسەر بنەمای گرێبەستێکی کۆمەڵایەتی بێت، نەك لەسەر بنەمای ئایدۆلۆژی. لێرەشدا پرەنسیپە بنچینەییەکانی دیموکراسی بکرێتە مەرجی سەرەکی بۆ دامەزراندن و کارکردنی هەر پارتێکی سیاسی، گرنگترینی ئەو پرنسیپانەش باوەڕبوونە بە فرەیی و دەستاودەستکردنی دەسەڵات و پۆستەکان لە نێوخۆی حزبە سیاسییەکاندا. هاوپەیمانیی بڕوای وایە، پاراستنی ئازادییەکانی تاك لە ناو حزبی سیاسیدا ئەرکی تاك و کۆمەڵگە و دەوڵەتە، ئێمە دژی سنووردارکردنی ئازادییەکانی هاووڵاتین، بە

پاساوی چەسپاندنی پرەنسیپ و بنەما و ڕێنماییە حزبیەکان، یان چاودێریکردن و دەستوەردان لە تایبەتمەندییەکانی تاك. ئێمە کاردەکەین بۆ داڕشتنەوەی یاسای حزبە سیاسییەکان، بە شێوازێك کە مرۆڤ بکرێتە چەقی بایەخ و دوا ئامانجی حزبی سیاسی. ئەمەش سەرەتا و بنەڕەتی بونیادنانەوەی ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی دەبێت لە کوردستان. ئێمە هەوڵدەدەین سیستمی ئەندامێتی لە ملکەچکردنی خۆنەویستانەوە بگۆردرێت بۆ سیستەمی گرێبەست، کەماف و ئەرك لەنیوان ئەندام و پارتەکاندا ڕێك بخات و جموجۆڵی سیاسیی خۆویستانە بەهێز بکات و مۆدیلی حزبی ئایدۆلۆژیو حزبی سەرکردە و حزبی دایك تێپەڕێنێ، هەروەها کاردەکەین بۆ ڕزگاربوون لە دەرهاویشتەکانی شەری ناوخۆ و ناکۆکییەکانی دوو ئیدارەیی و کۆتاییهێنان بە دامەزراندنی هاووڵاتیان لەنێو حزبەکاندا وەك فەرمانبەری حکومەت و ڕزگاربوون لە فەرمانبەری بندیوار و نایاسایی بە ناوی پارت و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنیەوە.

نۆیەم: بەسیستەمکردنی بەڕێوبردنی دەسەڵات

هاوپەیمانیی بڕوای بە بەدامەزراوەیکردنی دەسەڵات و دوورخستنەوەی دەسەڵاتەکانە لە هەژموونی حزبی و میزاجی شەخسی، لە ڕێگای بەسیستەمکردنی بەڕێوبردنی دەسەڵاتەوە، چونکە سیستەم ڕێگری لە قۆرخکاری و کۆنترۆڵی دەسەڵات دەکات، ئەو سیستەمەش دەبێت
لەسەر کۆمەڵێك بنەمای زانستی دابڕێژرێت. تێڕوانینی هاوپەیمانیی بۆ دابەشکردنی ئەرك و بەرپرسیاریێتی لەسەر سیستەمی پێشبرکێی توانا و بەهرەکان دەبێت و پێویستە هاوسەنگی لەنێوان دەسەڵات و بەرپرسیارێتیدا ڕوون و ئاشکرا بێت، پلە و پۆست بۆ کۆنترۆڵکردن و بەخاوەنبوونی مرۆڤەکان نەبێت، دەبێت خاوەن پلە و پۆستەکان ڕۆڵی خزمەتگوزار ببینن و کار و دڵسۆزییان لەپێناو مرۆڤدا بێت. مامەڵە لەسەر بنەمای هاوولاتیبوون بنەمای شەرعیەتبوونی دەسەڵاتی هاوچەرخە، فەرامۆشکردن و سنووربەزاندنی ئەم بنەمایە دەبێتە مایەی نەمانی شەرعیەتی دەسەڵات. شکۆ و گەورەیی مرۆڤ مەرجەعیەتی ئەخلاقیی ەڕێوبردن و دەسەڵاتە، هەر هەڵوێست و دەق و ڕێسایەك لەگەڵ ئەم بنەمایەدا پێچەوانەبێتەوە، شەرعیەتی دەسەڵات لەدەست دەدات. پێویستە دەسەڵاتە بالاکان لە ڕێگەی هەڵبژاردنەوە متمانە وەربگرن و بناسێنرێن، ئەو کات شەرعیەتی بەڕێوبردن و دەسەڵاتدارییان دەبێت، بەدەستهێنانی بەرپرسیارێتی دروستیش لەسەر بنەمای هەڵبژاردنی ڕاستەوخۆ

ونهێنیـو گشـتی دەبێـت، هـەر دەسـەڵاتێك بەبـێ هەڵبژاردنێکـی ڕاسـت و دروسـت بێتـە کایـەوە، جـا بـە هـەر پاسـاو و لەبـەر هـەر هۆکارێـك بێـت، شـەرعیەتی بـوون و بەردەوامبوونـی نییـە.
دەسـەڵات ئـەرك و بەرپرسـیارێتیە و
لەسـەر بنەمـای گرێبەسـتێکی ئەخلاقـی و پەیمانێکـی کۆمەڵایەتـی بونیـات نـراوە، بـەم پێیـەش دەسـەڵاتدار فەرمانبـەرە لای کۆمەڵگـە و ڕێسـاکانی فەرمانبـەری بەسـەردا دەچەسـپێت. بوونـی دەسـتەبژێرێکی بیرۆکـرات، یـان گرووپێکـی خـاوەن هێـز، یاخـود دروسـتکردنی قەوارەیەکـی هاوتـا لەنێـو دەسـەڵاتدا دەبێتـە هـۆی لەدەسـتدانی شـەرعیەت لەنـاو ئـەو دەسـەڵاتەدا. پێویسـتە ئاڵوگۆڕکردنـی هەمـوو بەرپرسـیارێتی و دەسـەڵاتەکان کاتێکـی سـنووردار ودیاریکـراوی هەبیـت. ئۆپۆزسـیۆن بەشـیکە لـە سیسـتەمی سیاسـی و بوونی پێداویسـتیەکی یاسـایی و سیاسـییە و چەسـپاندنی دیموکراسـی بەبـی ئۆپۆزسـیۆن ناهاوسـەنگ دەبیـت.
لـە دیـدی هاوپەیمانییـدا بوونـی ئۆپۆزسـیۆن پێداویسـتیەکی گۆڕەپانـی سیاسـییە و بـە بەشـێك لـە سیسـتمی سیاسـی هەژمـار دەکرێـت، دەبێـت لـە دەسـتوور و یاسـاکاندا مـاف و ئەرکـی دەستنیشـان بکرێـت.

دەیەم: ئاسایشی نیشتمانی

ئاسایشی نیشتمانی گشت جۆرەکانی ئاسایشی ژیان، تەندروستی، خۆراك، ژینگە، ئایین و جوگرافیا دەگریتەوە. جێگرکردنی ئاسایشو سەقامگیری تەنها پەیوەست نییە بە لایەنی ئەمنی و سەربازییەوە، بەڵکو پەیوەندیی ڕاستەوخۆی بە بواری فیکری، ڕۆشنبیری، ئابووری، کۆمەڵایەتی، دەروونی و ئایینییەوە هەیە. هاوپەیمانیی بڕوای وایە، بەرقەرارکردنی ئاسایشی نیشتمانی پەیوەستە بە بەنیشتیمانیکردنی دەزگا ئەمنییەکان، پێداچوونەوە بە سیستەمی پەروەردە، چارەسەری گرفتە ئابوورییەکان و بیکاریی لاوان، ڕێگیری لە فراوانبوونی پانتایی گەندەڵی و تالان لە کوردستان. هەموو ئەمانە فاکتەری سەرەکی و گرنگن بۆ جێگیربوونی ئاسایش. خۆشگوزارەنیی هاووڵاتیان ڕۆڵی سەرەکی دەبێت لە سەقامگیری و بەرقەراکردنی ئاسایشدا. پێداچوونەوەو خویندنەوەی نوێ بۆ مێژوو و هەڵسەنگاندنی ڕای زانایانی ئیسلامی لە ئێستا و ڕابردوودا فاکتەرێکی گرنگە بۆ بەرتەسککردنەوەی توندڕەوی. دانانی کۆمەڵێك میکانیزم بۆ ڕەخنە و ڕەخنە لەخۆ گرتن لە دامودەزگا سیاسی و ئیدارییەکاندا، دەرفەتدان بە ئازادیی ڕادەربڕین، پێداچوونەوەو ڕێکخستنەوەی ئەو یاسا و ڕێسایانەی ئێستا کاریان پێ دەکرێت، دەستوەرنەدانە تایبەتمەندییەکانی تاك، پاراستنی شکۆمەندیی تاك لە کاتی گرتن و زیندانیکردن و لێکۆڵینەوەدا، هۆکاری سەرەکین بۆ بنەبڕکردنی دیاردەی

سەرهەڵدانی تیرۆر و توندڕەوی و توندوتیژی. بڕواشمان وایە، کە چەسپاندنی دادگەری کۆمەڵایەتی و ئابووری لە کوردستان زامنی ئاسایشی نیشتمانیە. ئێمە کاردەکەین بۆ چارەسەرکردن و سنووردارکردنی توندڕەویی ئایینی و ئایدۆلۆژی و نەتەوەیی لەسەر بنەمای چارەسەرکردن و بونیادنانەوەی ئەو هاووڵاتیانەی توشی ئەم دیاردەیە بوون. چونکە توندڕەوی و ڕەفتاری توندوتیژانە نەخۆشیەو پێویستی بە چارەسەرە. کۆتاییهێنان بە هۆکارەکانی سەرهەڵدانی توندڕەوی و ڕەفتاری توندوتیژانە پێویستی بە داهێنانی ژینگەیەکی تەندروستە، سەرەتای ئەم هەنگاوەش بە دەستەبەرکردنی ئازادیی بیروباوەڕ و ئاییندار و زەمینەسازیی فەرهەنگی و فیکری، بۆ پێکەوەژیانی ئایینی و نەتەوەیی، دەست پێ دەکات.

یانزەیەم: گواستنەوەی قۆناغی دەسەڵات بۆ دەوڵەت

لە پاش ڕاپەرینە مەزنەکەی کوردستانەوە، لە ساڵی ١٩٩١ دا، حزبە سیاسییەکان لە قۆناغی دەسەڵاتدان و نەیان توانیوە پایەکانی دەوڵەت بونیادبنێن. ئەرکی سەرەکی ئیستای هاوپەیمانییە کاربکات بۆ گواستنەوەی قۆناغی دەسەڵاتداریی حزبی و ناوچەگەری بۆ قۆناغی بەدەوڵەتبوون و هەوڵدان بۆ دروستکردنی دەوڵەتی سەربەخۆ، بە سوودوەرگرتن لە دەستووری عیراق و یاسا نێودەوڵەتییەکان و گۆڕانکارییە ناوچەیی و نێوخۆییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست. بڕوامان وایە،

پێکهێنانی قەوارەی سەربەخۆ بۆ کورد پێویستی بە کۆمەڵێک فاکتەری نێوخۆیی و دەرەکی هەیە. گرنگترینی فاکتەرەکان، ئامادەکردنی دەستوورێکی مەدەنی نووسراو، کە هاووڵاتیبوون بنەمای دارشتنی بێت، ئامادەکردنی پرۆژەیەکی یاسایی و سیاسیو ئیداریی دارێژراو سەبارەت بە شێوازی دەوڵەت و حوکمڕانی، چونکە ئەو میللەتەی پرۆژەی هەبێت دەبێتە خاوەن دەوڵەت و سەربەخۆیی بەدەست دەهێنێت. لە هەموو ئەوانە گرنگتر، پتەوکردنی ژێرخانی ئابووریی کوردستان و بەهێزکردنی توانای ئابوورییە لە ناوخۆی هەرێمدا، بە جۆرێك بتوانێت زەمینە بۆ لەدایکبوونی دەوڵەتێکی خۆژێن و بەرهەمهێن بڕەخسێنێت، دیارە ئەم هەموو پایە گرنگانە بەبێ پشتیوانی دەرەکی و پاڵپشتی نێودەوڵەتی ناکرێتو دەبێت بە شێوەیەکی واقیعی ودروست مامەڵە لەگەڵ بارودۆخی نێودەوڵەتی بکرێت.

دوانزەیەم: دادپەروەری پەیوەستە بە پیگەی دەسەڵاتی دادوەرییەوە

هاوپەیمانیی بڕوای وایە، دادپەروەری سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆی هەیە بە سیستەمی دادوەری و دەسەڵاتی دادوەری و شێوازی پیادەکردنی کاروباری دادگاکانەوە. هەموو ئەم پرسانەش یەك پاکێجن و جوداناکرێنەوە و بە یەك قۆناغ دەتوانرێت پرۆسەی چاکسازی ڕیشەیی ئەنجام بدریت. بەرقەرارکردنی دادوەری لە کوردستان و کۆتاییهێنان بە ستەم و ناڕەوایەتی و پاراستنی سەروەریی یاسا پەیوەستە بە سەرلەنوێ داڕشتنەوەی دادگاکانی کوردستان لەسەر بنەمای زانستی و یاسای هاوچەرخ. لە هەمان کاتدا پێویستمان بە داڕشتنەوەی هەموو یاسا کارپیکراوەکان هەیە، بە جۆریك کە پارێزەری
شکۆمەندیی تاك و بەرژەوندییە گشتییەکان بێت، چونکە زۆریك لە کێشەکانی ئەمڕۆی دادگاکان خودی یاسا کارپێکراوەکانە و پێویستی بە هەموارکردنەوە و داڕشتنەوەیەکی نوێ هەیە، لەگەڵ بەهێزکردنی پێگە و توانای مرۆیی و مادیی دەسەڵاتی دادوەری و فراوانکردنی دەسەڵاتەکانی بە جۆرێك خۆیان بتوانن کار لەسەر چەسپاندنی بڕیارەکانیان بدەنو بتوانن هاووڵاتیان و دامودەزگا فەرمی و نافەرمییەکان پابەند بکەن بە یاساکانەوە.
سیانزەیەم: هاوپەیمانیی قەوارەی سیاسییە نەك حزبێکی کلاسیکی هاوپەیمانیی دەیەوێت وەك قەوارەیەکی سیاسی کار

بـكات، نـەك حزبێكـی سیاسـیی كلاسـیكی بـە كەلتـووره باوه كارپێكراوەكانـی حزبـە سیاسـییەكانی كوردسـتان، خـۆی بـەدوور دەگرێـت لـە دووبارەكردنـەوەی ئـەو كەلتـوور و نەریتانـەی مـرۆڤ دەكەنـە كۆیلـەی بـێ كـۆت لەنـاو پارتـە سیاسـییەكاندا، هەروەهـا كار دەكات بـۆ ئـەوەی ببێتـە چەتریكـی سیاسـی بـۆ هەمـوو دیدگا و بیروبۆچوونـە جیـاوازەكان. لـە هەمـان كاتـدا پارێـزگاری لـە بوونـی جیاوازییـەكان دەكات و مامەڵەیەكـی دروسـت لەگـەڵ جیاوازییـەكان دەكات، نـەك جیّاوازیـی بیـروڕاكان بسـڕێتەوە. هاوپەیمانیـی نایەوێت هاودیـدان بكاتـە كۆیلەیەكـی مۆدێـرن، هەمـوو كەسـێك ئـازادە لـە ژیانـی تایبەتـی خۆیـدا و هیـچ ئـۆرگان و كەسـێك دەسـت وەرناداتە تایبەتمەندییەكانـی هاودیـدان. لـەو پێناوەشـدا هاوپەیمانیـی خـۆی بـواردووە لـە بەكارهێنانـی زاراوەی ئەنـدام، كـە تاكـەكان بـێ ئیرادە و ویسـت دەكات، بەڵكـو زاراوەی هاودیـد بەكاردەهێنیـت بـۆ ئـەو هاووڵاتیانـەی دەیانەوێـت لـە چوارچێـوەی هاوپەیمانییـدا كاربكـەن. هاوپەیمانیـی لـە شـێوازی كاردا دوور دەبێـت لـە بەكارهێنانـی ڕۆتینـی حزبـی لـە كۆبوونـەوەی زۆر، لەقاڵبدانـی ئەقڵـی هاودیـدان، چاودێریكردنیـان، گۆشـكردنی خەڵـك بـە بیروبۆچوونێـك، هەروەهـا هاوپەیمانیـی نایەوێـت هەمـوو خەڵكـی كوردسـتان بـكات بـە حزبی و لـە چوارچێـوەی هاوپەیمانییـدا كۆیـان بكاتـەوە، بەڵكـو كۆمەڵێـك هاودیـد ئامـادە دەكات بـۆ پێكهێنانـی پەیكـەری بەڕێوەبردنـی قەوارەكـە و پێكهێنانـی كەمپینێكـی بەهێـزی هەڵمەتـی هەڵبـژاردن و جەخـت لـە كاركـردن لەسـەر بنەمـای پـرۆژە و پیشكەشـكردنی خزمەتگوزارییـەكان دەكاتـەوە.

سیانزەیەم: تێپەڕاندنی ئایدۆلۆژیا

هاوپەیمانیی بزافێکی کۆمەڵایەتی مەدەنیە و خاوەن هیچ ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراو نییە، ئەمەش بە مانای ئەوە نییە مرۆڤ پێویستی بە ئایدۆلۆژیا نییە، هەموو کەسێك ئازادە خۆی چ بیروباوەرێك هەڵدەبژێرێت. مەبەست لێرەدا بەکارنەهێنانی ئایدۆلۆژیایە لە کایە سیاسییەکاندا، چونکە هۆکاری سەرەکی دەبێت لە کەرتوپەرتکردنی کۆمەڵگەدا. هاوپەیمانیی لەسەر بەرنامەیەکی سیاسی کاردەکات، کە مرۆڤ تێیدا چەقی بایەخپێدان و سەنتەرە بۆ هەموو جوڵە و هەڵوێست و چالاکییەکان. باوەڕمان وایە ئایدیۆلۆژیا تێکەڵ بە سیاسەت نەکرێت تا ناکۆکیی ئایدۆلۆژی دروست نەبێت، باشترین میکانیزمیش بۆ چەسپاندنی ئەم پرەنسیپە ئەوەیە، حزب لەسەر بنەمای ئایدیۆلۆژی پێك نەهێنرێت، چونکە دەبێتە هۆی تێکدانی سەقامگیریی سیاسی و کۆمەڵایەتی، دەرئەنجامەکەشی داڕووخانی دەسەڵات و لەدەستدانی نیشتمان و تێکدانی شیرازەی خێزانە. قەوارەو حزبە سیاسییەکان دەبێت ململانێی سیاسی بکەن لەسەر پرۆژە و بەرنامەی خزمەتگوزاری، چونکە هاوولاتیانی کوردستان هەڵگری چەندین ئایین و مەزهەب و تێڕوانینی جیاوازن. هاوپەیمانیی کۆکەرەوەی هەموو ئەو ڕەنگ و دەنگ و بیربۆچوونە جیاوازنەیە و هەموان لە دەوری بەرنامەیەکی سیاسی کۆبوونەتەوە، کە دەمانەوێت پرۆسەی بونیاتنانەوەی کوردستان لە بواری سیاسی، ئابووری،

کۆمەڵایەتیو پەروەردەییدا بەرپا بکەین. ئایدۆژلۆژیا و ئایین و بیروبۆچوون پێداویستییەکی ژیان و ژیانەوەی تاکەکانە، بۆ پەرەپێدان و گەشەکردنی ئەو بوارەش ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و سەنتەرە ڕۆشنبیریو مەڵبەندە پەروەردەییەکان باشترین میکانیزمن بۆ ڕێکخستن و ئاڕاستەکردنی ئەو بوارە. واتە هاوپەیمانیی کار و چالاکیی سیاسی دەکات، نەك هاودیدەکانی گۆش بکات ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراو. کێشەی سەرەکی ئەمڕۆی کوردستان، سیستەم و بژێوی و حوکمڕانیی حزبییە، کە ئایدۆلۆژیاکانیشی خستوەتە بەردەم مەترسی گەورە. هەموو هاودیدەکان ئازادن هەڵگری چ ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراو دەبن.

چواردەیەم: هاوپەیمانیی هاوپەیمانیی حزبی نییە

هاوپەیمانیی نیشتمانی، هاوپەیمانییە لەنێوان کۆمەڵێك کەسایەتی دەستەبژێری کوردستان، کە بە هۆی پاشخانی سیاسی و خەباتی مێژووییانەوە دید و بیربۆچوونیان جیاوازە، لەسەر بەرنامەیەکی سیاسی کۆبوونەتەوە کە مرۆڤ تێیدا چەقی بایەخپێدانە و مرۆڤدۆستیو پاراستنی شکۆی مرۆڤەکان شوناسی جوڵانەوە و چالاکی دەبێت. واتە هاوپەیمانیی لەسەر بنەمای دانوستان لەسەر ئایدیۆلۆژیا، یان پشك و ئیمتیازاتی حزبی، یان دابەشکردنی داهات و قازانج پێك نەهاتووە و هاوپەیمانیی نییە لەنێوان کۆمەڵێك حزب و گرووپ و دەستەی جیاواز، بەڵکو قەوارەیەکی سیاسییە دەیەوێت سیاسەتکردن وەك میکانیزمێکی خزمەتگوزاری پێشکەش بکات، نەك هۆکارێکی دەستخستنی قازانج و بەرژەوەندییەکان بێت.

پانزەیەم: هاوپەیمانیی دیدێکی فیکری و ڕۆشنبیرییە

هاوپەیمانیی دیدێکی فیکرییە، پێش ئەوەی قەوارەیەکی سیاسی بێت، کە لەسەر بنەمای پێکەوەبوون و کاری پێکەوەیی دامەزراوە. هاوپەیمانیی دیاردەیەکی نوێیە لە فیکری سیاسیی کوردستاندا، دەیەوێت کۆمەڵێك چەمکی نوێ بهێنێتەدی و چەمکە کۆنەکانیش ڕاست بکاتەوە، دەیەوێت سنووری ئیسلامی عەلمانی، جەلالی مەلایی، بادینی سۆرانی، سنووری پاشخانە

سیاسـی و ناوچەگەرییـەکان و دوو ئیدارەیی تێپەڕێنێـت. هاوپەیمانیی تێزیکـی تازەیـە لـە نەریتی سیاسـیدا، کـە حـزب وەك ڕێکخراوێکی قازانـج نەویسـت دەخاتـە ڕوو، قەوارەیەکـە دەیەوێـت کەلتـووری جوانـی هـاوکاری و هـەروەزی و کاری خۆبەخـش لەنـاو خەڵکـی کوردسـتاندا زینـدوو بکاتـەوە و دیـاردەی دامەزراندنـی حزبـی کۆتـای پـێ بهێنێـت، دەیەوێـت گیانـی ململانـێ دروسـت بـکات و کۆتـای بـە دیـاردەی ناکۆکییـەکان بهێنێـت، بـێ بەکارهێنانـی ڕق و کینـە و دوژمانیەتیکـردن کاری سیاسـی دەکات. حزب لە دەسـەڵاتدا بێـت یـان لـە ئۆپۆزسـیۆندا بەشـێکی سـەرەکییە لـە سیسـتەمی سیاسـیی کوردسـتان. ئۆپۆزسـیۆن لـە ڕێگـەی ڕەخنـە و چاودێری و هەڵسـەنگاندنی کاروبـاری حکومەتـەوە خزمەتی کوردسـتان دەکات. کاری ئۆپۆزسـیۆن تێکشـاندن و ئابڕووبردنـی کاراکتـەر و ڕەمـزە سیاسـی و ڕۆشـنبیرییەکان نییـە، بەڵکـو پیشکەشـکردنی بەدیـل و پـرۆژەی خزمەتگوزارییـە. واتـە ململانێیـە لەسـەر پیشکەشـکردنی خزمەتگـوزاری. دوورکەوتنـە لـە دیـاردەی تەخویـن و خـۆ بەخاوەن زانینـی خـاك و نیشـتمان و حکومـەت لەلایـەن ئـەو حزبانـەی لـە دەسـەڵاتدا دەبـن. هاوپەیمانیـی بـاوەڕی وایـە خـۆ بەهـەق زانیـن بـە ڕەهایـی سـتەمە لـە بەرانبـەرو سـڕینەوەی بونیەتـی لـە مەیدانـی سیاسـیدا. هاوپەیمانیـی دەیەوێـت کاری پێکەوبـوون و هاوژینـی ئەنجـام بـدات، لەگـەل پاراسـتنی جیاوازییـەکان و سـوولێوەرگرتنیان، نـەك کارکـردن بـۆ سـڕینەوە و کۆتاییهێنـان بـە ئەقڵـو تێڕوانینەکانـی یەکتـر.

شانزەیەم: هاوپەیمانیی پێداویستییەکی سیاسییە

پـرۆژەی هاوپەیمانیـی لـە خاڵـی سـفرەوە دەسـت پـێ نـاکات، بەڵکـو دەیەوێـت لەوێـوە دەسـت پـێ بـکات، کـە حـزب و پارتـە سیاسـییەکانی تـر تێیـدا وەسـتاون و باوەڕمان بە سـڕینەوەی ئێسـتا و میـژووی هیـچ پارتـو لایەنێـك نییـە. هاوپەیمانیـی کاردەکات بـۆ گۆڕینـی سیسـتەمی حوکمڕانـی لـە ڕێگـەی پێکهێنانـی چەترێکـی سیاسـییەوە، کـە ببێتـە مینبـەر بـۆ هەمـوو ئـەو هێـز و لایـەن و کەسـایەتیانەی دەیانەوێـت کوردسـتان لـە داڕووخانـی یەکجارەکـی بپارێـزن. هاوپەیمانیـی دەبێتـە سـەنتەر بـۆ کۆکردنـەوەی ئـەو هێـز و لایەنانـەی دەیانەوێـت پڕۆسـەی گۆڕانسـازی ئەنجـام بـدەن، ئەمـەش لـە دەرئەنجامـی ئـەوەی کـە هەمـوو ڕێگاکانـی چاکسـازی و گۆڕانـکاری تاقیکراونەتـەوە و نەگەیشـتوونەتە ئەنجام. هاوپەیمانیـی لـە هەنـاوی حزبێکـی دیاریکـراوەوە لەدایـك نەبـووە و گەڕانـەوە نییـە بـۆ خاڵـی سـفر، بەڵکـو گۆڕینـی میکانیـزم و شـێوازی کار و داهێنانێکـی نـوێ و بەرخۆدانێکـی بەهێـزە بـۆ هەسـتانەوەی هەرێـم و خەڵکـی کوردسـتان لـە ئەنجامـی ئـەو شکسـتە سیاسـی و ئابووریـو کۆمەڵایەتییـەی حزبـە سیاسـییەکان بەسـەر کوردسـتانیان هێنـاوە.

حەڤدەیەم: هاوپەیمانیی قەوارەیەکی مەدەنیە

هاوپەیمانیی قەوارەیەکی سیاسیی مەدەنیە و باوەڕی بە خەباتی ژێرزەمینی نییە و پێی وایە خەباتی ژێرزەمینی قۆناغی بەسەرچووەو نابێت حزبی سیاسی خاوەن دەزگای هەواڵگری و سیخوڕی و سەربازی بێت. بۆیە گشت کارەکانی هاوپەیمانیی شەفاف و ڕوون و ئاشکرا دەبێت بۆ هەموو هاوولاتیان و دامودەزگای هەواڵگریش دانامەزرێنێت و دەیەوێت ببێتە قەوارەیەکی سیاسی، کە هاوکار بێت بۆ بونیادنانی تاکو کۆمەڵگەی مەدەنی و پەروەردەکردنی هاوولاتیان لە ڕووی هۆشیاری و سیاسی و فیکرییەوە. هاوپەیمانیی ڕێز لە تایبەتمەندییەکانی تاك دەگرێتودەست وەرناداتە کاروباری تایبەتیو شەخسی هاودیدانەوە و هەموو هاودیدێك لە ڕێگەی گرێبەستیکی دوولایەنەی پابەندکارەوە جموجوڵو چالاکییەکانی ئەنجام دەدات، چوارچێوەی ئەو گرێبەستەش بریتییە لە پرۆگرام و پەیرەوی ناخۆی هاوپەیمانیی.

هەژدەیەم: لاوان پیشەنگی هاوپەیمانیی دەبن

پرسی تێپەڕاندنی دۆخی چەقبەستوی هەریمی کوردستان زۆربەی دەستەبژیری کوردستانی سەرقاڵکردووە، چۆن ئەم دۆخە تیپەرێنین؟ کێ دەتوانێت ببێتە پیشەنگ بۆ تێپەڕاندنی ئەم دۆخە چەقبەستووە؟ ئەوانەی دەتوانن ئەم ئەرکە قورسە

بگرنــه ئەســتۆ و بارودۆخــی کوردســتان بــەرەو ســەقامگیری و پێکەوەژیــان ببــەن، تویــژی لاوانــە بــە هــەردوو ڕەگــەزەوە. مەبەســت لــە لاوان دەســتەبژیری فیکــری، ڕۆشــنبیری، سیاســی و کۆمەلایەتییــە، کــە لــە ڕابــردوودا بەرپرســیاریێتی حزبــی و حکومــی و سیاســیان لەئەســتۆدا نەبــووە. واتــە مــەرج نییــە بــە تەمــەن گەنــج بــن، بەڵکــو گەنــج بــن لــە ڕووی ئەقــڵ و داهێنــان و چالاکیــەوە نەبوونەتــە بەشــێك لــە ســیمای دەســەڵات و بەرپرســیاریێتی قۆناغەکانــی ڕابــردوو. ئــەم هەنــگاوەش ناکرێــت وەك شــانۆگەری نمایــش بکرێــت، بەڵکــو دەبێــت کار بکەیــن و بــوار بڕەخســێنین بــۆ ئــەوەی گەنــج و ژن، ڕۆڵــی ســەرکردایەتیکردنیان هەبێــت. ئەمــەش بــە مانــای ئــەوە نییــە خەبــات و تیکۆشــانی کەســایەتییە سیاســی و حزبیەکانــی ڕابــردوو نادیــدە بگیرێــت، بەڵکــو ئەرکــی گــەورە و گرنــگ چاوەڕییــان دەکات، بــە تایبەتــی ئــەو کەســایەتییە سیاســیانەی لــە قۆناغــی ڕابــردوودا ڕۆڵیــان هەبــووە و باوەڕیــان بــە گۆڕانســازی و بنیاتنانــەوەی سیاســی و ئابــووری و حزبــی هەیــە، بەرپرســیاریێتی قورســیان لەئەســتۆیە، ئەویــش ئەوەیــە بــە ئەزموونــی دەوڵەمەنــدی خۆیــان پشــتیوانی لاوان بکــەن بــە هەردوو ڕەگــەزەوە، ڕاهێنانیــان پــێ بکــەن لەپێنــاو پێگەیانــدن و فێرکردنیان لەســەر پرۆســەی ســەرکردایەتیکردن، بواریــان بــۆ بڕەخســێنن بەرپرســیاریێتی لەئەســتۆ بگــرن. ئەمــە ئەرکــی ســەرەکیی ئــەو ســەرکردانەیە کــە تەمەنێکــی زۆریــان لــە قۆناغــی خەباتــی شــاخ و شــاردا بەســەربردووەو دڵســۆزیی بێســنوورە بــۆ خــاك و نیشــتمان، هــۆکاری ئــەم تێروانینــە بــە شــێوەیەکی ســادە و ســاکار ئەوەیــە،

بیرکردنــەوە و تێڕوانینــی ئــەم دوو نەوەیــە زۆر جیــاوازن، خواســت و ویســتەکانی ئــەم دوو نەوەیــە زۆر لێــك دوورن، بارودۆخــی ئیســتا شــێوازو ســتایلی ســەرکردایەتی ئێســتای تێپەڕانــدووە. لــە لایەکــی تریشــەوە گۆڕانکاریــی ڕیشــەیی بــە کەســایەتییە سیاســییەکانی ئێســتا ناکرێــت، ئەمەش ڕاســتییەکی بەڵگەنەویســت و تاڵــە، جوانترە هەمــووان دانــی پێــدا بنێیــن، لەپێنــاو بەختەوەرکردنــی نەوەکانــی ئێســتا و داهاتــوودا. ئــەم ڕاســتییەش بــە شــێوەیەکی ڕەهــا نییــە، بەڵکــو کۆمەڵێــك کەســایەتی سیاســی نێوخــۆی حزبــەکان هــەن، کــە بــە هەمــان ئەقــڵ و ئیــرادەی گەنجــەکان بیردەکەنــەوەو هەمان ئاڕاســتەیان هەیــە و دەتوانــن ڕۆڵــی ســەرەکیان لــەم پرۆســەیەدا هەبێــت، بــە هــاوکاری و پشــتیوانیی لاوانــی ئێســتا و ســەرکردەکانی داهاتــوو، یــان بــە بەشــداریکردنی کارا لــەم پرۆســەیەدا. ئەمــەش بــە کارکــردن دەبێــت، نــەك بــە نمایشــکردن و خۆنوانــدن.

سوپاس و پێزانین...

سوپاسی ئەو بەڕێزانە دەکەین، کە پێداچوونەوە و هەڵەچنی ئەم نووسراوەیان کرد و ئامادەکرا بۆ چاپکردن و بڵاوکردنەوە.

داواکارین هەر بەڕێزێک تێبینی و سەرنجی هەبێت بۆ دەوڵەمەندکردنی ئەم بابەتە بۆمان بنێرێت بۆ:

Hawpaimani

07700503133

www.hawpaimany.com

hawpaimani2018@gmail.com

هاوپەیمانیی
نیشتمانی